

Caſſi Plynii ſecundi naturalis hiſtorie.

Sic mirum rerum naturam non ſolum alia alijs dediffe terris animalia: ſed in eodẽ quoq; ſitu quẽdã aliquibus locis negaſſe. In meſia ſilua italiae nõ niſi in parte repiunt hi glires. In licia dorcades nõ tranſeunt montes ſyris vicinos. Onagri mõtem/qui capadociam a lycia diuidit. In helleſponto in alienos fines nõ cõmeant cerui:& circa arginũſam elatum montem nõ excedunt auribus etiam in monte fiſſis. In pordoſolene inſula vicinam muſtelle nõ tranſeunt. In bæoria leba- dia illatę ſolum ipſum fugiunt: quę iuxta in orchomeno tota ſubruunt arua talpę: quarũ e pellibus cu- bicularia vidimus ſtragula. Adeo ne religio quidẽ a portetis ſummuet delitias. In ithaca lepores it- lau moriunt externis quidem in littoribus. In ebuſo cuniculi non ſunt: ſcatet in hispania/baleari- bus. q; Cyrenis mutę fuere ranę: illatis e cõtinente vocalibus durat genus earũ. Mutę ſunt etiam nũc in ſeripho inſula: Eadem alio tranſlatę canunt. Qd accidere/& in lacu theſſalię ſicendo tradunt: in ita- lia muribus araneis venenatus eſt morſus. Eoſdemylterior appennina regio nõ habet. Iidem vbi cũ- q; ſint orbitam ſi tranſire moriuntur: in olympo macedonię mõte nõ ſunt lupi. Nec in creta inſula: ibi quidem nõ vulpes/vrſue: aut oĩno vllum maleficum aĩal: præter phalægium. Aranei id genus de quo dicemus ſuo loco. Mirabilius in eadẽ iſula ceruos præterq; in cydoneatarũ regionẽ nõ eſſe. Itẽ apros & attagenas/herinaceos: in africa aut nec apros: nec ceruos: nec capreas: nec vrſos.

Nota.

Quę aduenis noceant.

CA. LIX.

Mirabile.

Am quẽdam animalia innoxia indigenis/aduenas interimunt ſicut ſerpẽtes. Parcunt i my- rinthe: quos terra naſci pdiſ. Item in ſyria angues circa eufratis maxime ripas dormiẽtes ſyros nõ attingunt. Aut etiã ſi calcati/momordere: nõ ſentiunt maleficia: alios cuiuſq; gẽtis inſeſti auide & cum cruciatu exanimãtes. Quãobrẽ/& ſyri nõ necat eos. Cõtra in aletenio carię mõte Ariſtoteles tradit a ſcorpionibus hoſpites nõ ledi: indigenas interimi. S; reliquorũ quoq; animalium/& præterea terreſtrium dicemus genera.

CAII PLYNII SECUNDI NATVRALIS HISTORIAE LIBER NONVS.

De aquatiliũ natura.

CA. I.

NIMALIUM QVAE TERRESTRIA APPELLAVIMVS hominũ qua- dam confortione degẽtia indicata natura eſt. Ex reliquis minimas eſſe volucres conuenit. Quamobrem prius æquorum: amniũ: ſtagnorumq; dicẽtur.

Quare in mari maxima animalia.

CA. II.

Sunt autem complura in his inaiora etiã terreſtribus. Cauſa euĩdẽs hu- moris luxuria alia ſors alitum. Quibus vita pẽdentiũ. In mari autem tam late ſupino/mollĩq; ac fertili accremẽto accipiẽte cauſas genitales ſublĩmi/ſemperq; pariente natura: pleraq; etiam mõſtrifera reperiũt: perplexis:& in ſemet/aliter/atq; aliter nũc ſtatu nũc fluctu cõuolutis ſeminib; atq; pĩcipiſ. Vt vera fiat vulgi opinio: quid naſcitur in parte naturę vlla:& in mari eſſe: pterq; multa/quę nuſq; alibi rerũ quidem nõ ſolum aĩalium ſimulachra ineſſe: licet intelligere intuẽtib; vnam: gladium: ſerras. Cu- cumim vero/& in colore/& in odore ſimilẽ. Quo minus miremur equorum capita in tam paruis emi- nere cocleis.

De indici maris beluis.

CA. III.

Balenę qua- tuor iuger ũ. priſtes ducẽ toz cubitoz

fores ex be- luarũ maxillĩ Pi ces varia- rũ figurę in trã exeũtes.

Durima autem/& maxima in indico mari aĩalia: e quibus balenę quaternũ iugerum: pri- ſtes ducenum cubitorum. Quippe vbi locuſtę quaternũ cubita impleant. Anguilę quoq; in gange amne tricenõs pedes. Sed in mari beluę circa ſoſtitia maxime viſuntur. Tũc illic ruunt turbines: tũc imbres/tũc deiectę mõtium iugis. pcellę ab imovertũt maria: pulſataſ q; ex profundo beluas cum fluctibus voluũt: & alias tanta tynnorũ multitudine: vt magni Alexãdrĩ claſſis haud alio modo: q; hoſtium acie obuia cõtrarium agmen aduerſa fronte direxerit. Aliter ſpar- ſis nõ erat euadere: quinõ voce: nõ ſonitu: nõ ictu: ſed fragore terrentur: hæc niſi ruina turbantur Ca- dara appellatur rubri maris peninſula. Huius obiectu vaſtus efficitur ſinus duodecim dierum/& no- ctium remigio enauigatus Ptolemæo regi: quãdo nullius aurę recipit aſlatum. Huius loci quiete p- cipua ad immobilem magnitudinem beluę adoleſcũt. Gedroſi: qui arbin amnem accolũt alexandrĩ magni claſſium præfecto prodidere in domibus fores maxillis beluarum facere: oſſibus teſta cõti- gnare. Ex quibus multa quadragenũ cubitorum lõgitudinis reperta. Exeunt & pecori ſimiles be- luę ibi in terrã: paſteq; radices fruticum remeāt: & quẽdam equorum: aſinorum: taurorum capitibus quę depaſcũtur ſata. Maximum animal in indico mari priſtis/& balena eſt.

Quę in quoq; oceano maxima.

CA. IIII

IN gallico oceano phiseter ingētis columnę modo se attollēs: altiorq; nauū velis diluuię quādam eructās. In gaditano oceano arbor in tātum vastis dispensa ramis: vt ex ea causa fretum nunq̄ intrasse credat. Aparent & rotę appellatę a similitudine quaternis distinctę radijs modiolos earum oculis duobus vtrinq; claudentibus.

DE tritonum/ & Nereidum/ & elephātorū maritimorum figuris. CA. V.
Iberio principi nunciauit olisiponensium legatio/ ob id missa visum/ auditūq; in quodam specu cōcha canentem Tritonem quānoscutur forma. Et Nereidum falsa opinio non est Nereides hu squamis modo hispido corpore etiam in quo humanam effigiem habent. Nāq; hæc in eo manā hñtes dem spectata littore est. Cuius moriētis etiam gannitūz tristē accole audiuerē longe. Et diuo Augusti figuram. gusto legatus gallię cōplures in littore apparere exanimē Nereidas scripsit. Auctores habeo in eę stri ordine splendētes visum ab his in gaditano oceano marinum hominem toto corpore absoluta similitudine ascendere nauigia nocturnis tēporibus: statimq; degrauari quas infederit partes: & si diu mo visus. tius pmaneat etiam mergi. Tiberio principe cōtra lugdunēsis prouincię littus insularum trecentas amplius beluas reciprocans destituit oceanus mirę varietatis/ & magnitudinis. Nec pauciores in santonū littore. Interq; reliquas elephātos/ & arietes cādore tantū cornibus assimilatis. Nereidas vero multas. Turanius vero pdidit expulsam beluam in gaditana littora: cuius inter pinnas duas vltimę caudę cubita. xvi. fuissent: dentes eiūdem. cxx. Maximi dodrātium mēsurā: minimi semipedus. Belua mirę luę cui dicebat exposita fuisse Andromeda ossa romę apportata ex oppido iudeę ioppe ostēdit iter bilis. reliqua miracula: ædilitate sua. M. Scaurus: longitudine pedum. xl. altitudine costarum indicos elephātos excedēte spinę crassitudine sexquipedali.

De balenis/ & orcis.

CA. VI

Balenę in nostra maria penetrāt. In gaditano oceano non ante brumam cōspici eas tradūt Condi autem æstatis temporibus in quodam sinu placido/ & capaci mire gaudētes ibi paret. Hoc scire orcas infestam his beluam. & cuius imago nulla representatione exprimi possit alia: q̄ carnis immēse dētibus truculētā. Irrumpunt ergo in secreta/ ac vitulos earū/ Orcę balenis infestę. & fœtas vel etiamnum grauidas lacerat morfu: incursumq; seu liburnicę rostris fodiunt. Ille ad flexū immobiles: ad repugnādum inertes: & pōdere suo onerata. Tunc quidem & vtero graues: pariendū ue poenis inualidę solum auxilium nouere: in altum pfugere: & se toto defendere oceano. Contra orcę occurrere labororāt: seseq; opponere: & cautium angustijs trucidare: in vada vrgere: saxi illidere. Spectant ea pręlia ceu mari ipso sibi irato nullis in sinu ventis. Fluctibus vero ad anhelitū/ iētufq; quātos nulli turbines voluāt. Orca & in portu hostiensī visa est oppugnata a Claudio principe. Venerat tunc ex ædificatē eo portum inuitata naufragijs tergorū euectōz e gallia: fatiansq; se p complures dies alueum in vado sulcauerat: accumulata fluctibus in tātum: vt circunagi nullo modo posset. Et dum saginam psequitur in littus fluctibus propulsa eminēte dorso multum sup aquas carinę vice inuersa. Protendi iussit Cæsar plagas multiplices inter ora portus: pfectusq; ipse cum prætorianis cohortibus populo romano spectaculum pbuit: lanceas cōgerente milite e nauigijs assultatibus: quorum vnum mergi vidimus reflatu beluę oppletum vnda. Ora balenę habent in frōtibus. Ideoq; summa aqua annatantes in sublimē nimbos efflant.

An spirent pisces/ an dormiant.

CA. VII.

Spirant aut cōfessione oīs & paucissima aialia in mari: q̄ interiorū viscerū pulmonē hñt. Qm̄ sine eo nullum aial putat spirare: nec piscium brāchias hñtes anhelitūz reddere: ac per vices recipere existimāt: quorū hæc opinio est. Nec multa alia genera etiam branchijs carentia. In quā snia fuisse Aristotelē video: & multis psuasisse doctrinę indaginibz. Nec me protinus huic opiōi eorū accedere haud dissimulo: qm̄ & pulmonū vice alijs possunt alia spirabilia iesse viscera ita volēte Alijs p figuie natura sicut: & p sanguie multus alius humor. In aquas quidē penetrare hūc vitalē halitū q̄ miret hūorē habet qui etiā reddi ab his eū cernat: & in terras tāto quoq; spissiorē naturę partē penetrare argumēto aialū q̄ semp defossa viuūt ceu talpę. Accedit apd me certę efficacię vt credā oia in aq̄s spirare naturę suę sorte: primū sepe annotata pisciū æstiuo calore q̄daz anhelatio: & alia trāquillo velut oscitatio. Ipso forū quoq; q̄ sunt in aduersa opinioe de somno pisciū cōfessio. Quis. n. sine respiratiōe sōno loc? Præterea bullatiū aquarū sufflatio: lunęq; effectū cōcharū quoq; corpora augescētia: sup oia eē auditū: & odoratū piscibus nō erit dubiū ex aeris vtrūq; materia. Odorē qdē nō aliud q̄ ifectū aera itelligi posse Quāobrē de his opinenē: vt cuiq; libitū erit. Brāchię nō sunt balenis/ nec delphinis. Hęc duo gecera fistulis spirant: q̄ ad pulmonē pertinet. Balenis a frōte: delphinis a dorso: & vituli marini: quos vocant phocas: spirāt/ & dormiūt in terra. Item testudines de quibus mox plura.

De delphinis.

CA. VIII.

kliij.

Caui Polynii secundae naturalis historie.

Omnium animantium velocissimum delphinus. Elocissimum omnium animalium non solum marinorum delphinus: sed etiam volucrum: acrior telorum: ac nifi multum infra rostrum os illi foret medio pene in ventre: nullus piscium celeritate eius euaderet. Sed affert morem prouidentia nature: quia nisi resupini atque conuersi non corripuerunt quod causa precipue velocitatem eorum ostendit. Nam cum fame concitati fugientes in vada ima persecuti piscem diutius spiritum continuere: ut arcu emissi ad respirandum emicauit. Tanta vi exiliunt: ut plerumque vela nauium trasuolunt vento. Agunt vere coniugia: pariunt catulos. x. mense: aestiuo tempore. Interdum & binos nuntiantes: gestant vberius sicut Balena. Atque etiam gestant foetus in infantia infirmos. Quinetiam adultos diu comitantur magna erga partem caritate. Adolefcunt celeriter. X. annis putantur ad summam magnitudinem peruenire. Viuunt et tricenis. Quod cognitum per piscis cauda in expimentum. Addunt tricenis diebus circa canis ortum Soli delphinus occultaturque incognito modo. Quod eo magis mirum est: si spirare in aqua nequeunt. Solent in terram erumpere lingua mobilis: re incerta de causa. Et statim tellure tacta moriuntur: multoque ocius fistula obturata. Lingua est his communis: tra naturam aquatilium mobilis: breuis: atque lata: haud differens suillae. Pro voce gemitus humano similis: dorsum repadum: rostrum simum. Qua de causa nomen simonis omnibus modo agnoscunt: maluntque ita appellari. Delphinus non tamen hominis amicum animal: verum & musica arte mulces symphonie cantu & praecipue hydraulico sono. Homines non pauescit vel alienum. Obuiam nauigijs euenit. Alludit exultans: certat etiam: & quis plena praeterit vela. Diuo autem Augusto principe lucrinum lacum inuectus pauperis cuiusdam puerum ex baiano puteolos in ludum lras: itatem: cum meridiano immorans appellatum cum Simonis nomine saepius fragmentis panis quem ob id ferebat allexisset: miro amore dilexit. Pigeret referte: ni res Mecenatis & Flauiani & Flauij Alfi multorumque esset litteris mandata. Quocumque diei tempore inelamatus a puero: quis occultus atque abditus ex imo aduolabat: passusque e manu prebebat ascensum: ro dorsum pennae aculeos velut vagina condens: receptumque puteolos per magnum aequor in ludum se rebat. Simili modo reuehes pluribus annis donec morbo extincto puero subinde ad consuetum locum ventitans tristis: & merenti similis ipse quoque (quod nemo dubitaret) desiderio expirauit. Alius inter hos annos in africo littore hipponis diarrhyti simili modo ex hominum manibus vescere: ferensque se tractandum: & alludens natantibus: ipositosque portans: vnguento punctus a Flauiano proconsole africæ: & sopitus ut apparuit odoris nouitate fluctuatusque siliis exanimi caruit hominis conuersatione: ut iniuria fugatus aliquot menses: mox reuersus in eodem miraculo fuit. Iniuriæ præteritum inhospitales ad visendum ventitium hippones in necem eius compulerunt. Ante hæc similia de puero in iasso vrbe memorant. Cuius amore spectatus longo tempore dum abeuntem in littus auide sequitur: in harenam inuectus expirauit. Puerum Alexander magnus babylone. Neptuni sacerdoti precepit: amorem illum numinis propitij fuisse interpretatus. In eadem vrbe iasso egesidemus scribit & alium puerum Hermiam nomine: similiter maria pequitatem: cum repentine pcellae fluctibus exaimatus esset relatus: delphinumque causam læti facientes non reuersum in maria: atque in sicco expirasse. Hoc idem & Naupacti accidisse Theophrastus tradit.

Nec modus explorum. Eadem Amphilochoi & tarētini de pueris delphinisque narrat. Quæ faciunt ut creatur Ariō delphini dorso iuectus. datur Ariōne quoque citharedice artis interficere nautis in mari paratibus ad intercipiendos eius questus ebladitum: ut prius caneret cithara: congregatis cantu delphinis cum se iecisset in mare: exceptum ab vno tenarum in littus puectum. Est prouincia narbonensis: & in nemausiensi agro stagnum laterna appellatum: vbi cum homines delphini societate piscantur: innueravis mugilum statuto tempore angustis faucibus stagni in mare erumpit obseruata æstus reciprocatio. Qua de causa pretendi non queunt retia: quod mole ponderis nullo modo tolleretur etiam si non solertia insidietur tempori simili ratione in altum protinus tendunt quod vicino gurgite efficeret: locumque solum pandendis retibus habilem effugere festinant. Quod vbi animaduertere piscatores: concurrit autem multitudo temporis gnara: & magis etiam voluptatis huius auida: totusque populus littore quanto potest clamore conciet Simonem ad spectaculi euentum. Celeriter delphini exaudiunt desideria aquilonum flatu vocem presequente austro vero tardius ex aduerso referente. Sed tunc quoque improviso in auxilium aduolant. Propere apparet acies: quæ protinus disponitur in loco: vbi coniecta est pugna. Opponunt sese ab alto: trepidosque in vadaurgent. Tunc piscatores circumdant retia: furcisque subleuant. At mugilum nihilominus velocitas transilit: At illos excipiunt delphini: & occidisse ad præsens contenti cibos in victoriam differunt. Operæ prælium: feruet: in cludique retibus se fortissime urgentes gaudent. Ac ne id ipsum fugam hostium stimulet: inter nauigia: & retia natantesue homines ita sensim elabuntur: ut exitus non appareat. Saltu: quod est alias blandissimum. His nullus conatur euadere. ni sumitantur sibi retia. Egressi protinus ante vallum præstantur. Ita pacta captura: quos intermere: diripiunt. Sed enixioris operæ: quæ in vnius diei premium: ut conscij sibi operiuntur in posterum: nec piscibus tantum. sed interiectu panis: ac vino satiatur. Quæ de eodem genere piscandi in iassio sinu consul Mutianus tradit: hoc differunt quod vltro neque inelamati præsto sint: partesque e manibus accipiunt: & suum quemque cubantes cum delphinis socium habeant: quis noctu & ad faces. Ipsis quoque iter se publica societas. Capto a rege carie alliga

toq; in portu delphino ingēs reliquorū cōuenit multitudo mœstitia quadā: quæ posset itelligi mife rationē petēs: donec dimitti rex eum iussit. Quin & paruos sēper aliquis grandior comitat vt custos Defunctos portant. Cōspēctiq; sunt iam defunctum portantes: ne laceretur a beluis.

De tursionibus aquatilibus. CA. IX. Elphinorum similitudinē habēt qui vocant tursiones. Distant & tristitia quidē aspectus Abest em illa lasciuia: maxime tamen rostris canicula; maleficētia assimilati.

Testudines tantæ magnitudinis indicū mare emittit vt singularum supficie habitabiles Testudinum casus integant. Atq; inter isulas rubri præcipue maris his nauigēt cymbis. Capiūt multis superficies eas quidē modis sed maxie euectę in sūma pelagi: aut meridiano tēpore blādito emineēt to sas singulæ ito dorso per tranquilla fluitātes. Quæ voluptas libere spirādi in tantum fallit oblitus sui: tegunt.

vt solis vapore siccato cortice nō queant mergi. inuitaq; fluitēt opportūne venātium prædæ. Ferūt & pastum egressas noctu: auideq; saturatas laxari. Atq; vt reimearint matutino sūma in aqua obdor miscere: id p distertētū sonitu. Tumq; leuiter capti. Annatare enim singulis ternos a duob; in dorsum verti a tertio laqueū iniici supine: atq; ita ad terrā a plurib; trahi. In phœnicio mari haud vlla difficultate capiunt: vltroq; veniūt tēpore statuto anni in annē eleutherū effusa multitudine. Dentes nō sūt testudini: sed rostri margines acuti supna parte inferiorē claudēte pixidum mō. In mari vi uunt cōchylis tāta oris duritia: vt lapides cōminuant. In terrā egressæ in hērbis pariunt oua auium ouis similia ad cētena numero. Ea; defossa extra aquas & cooperta terra ac pauca pectore: & complanata incubant noctibus: educāt fœtus annuo spatio. Quidam oculis spectādo quoq; oua foueri ab ijs putant. Fœmina coitum fugere: donec mas festucam aliquam imponat aduersæ. Troglodytæ cornigeras habent: vt in lyra annexis cornibus latis: sed mobilibus: quorum in natando remigio se adiuuat. Celtiū genus id vocatur eximie testudinis: sed raræ. Namq; quasi scopuli præacuti che lonophagos terrēt. Troglodytæ autē ad quos adnatant vt sacras adorant. Sunt & terrestres: quę ob id in operibus chersinē vocantur in aphricę desertis: quā parte maxime sitientibus harenis squalēt rosido (vt creditur) humore viuētes. Neq; ibi aliud animal prouenit.

Qui primus testudines secare instituit. CA. XI. Testudinum putamina se care in laminas: lectosq; & repositoria his vestire Carbilus Polio instituit: pdigi & sagacis ad luxurię instrumenta ingenij.

Tegmenta aquatiliū. CA. XII. Quatiliū tegmēta plura sūt. Alia corio & pilis tegunt vt vituli hippopotami. Alia corio tātū vt delphini. Cortice vt testudines. Siliciū duricia vt ostreę & cōchę. Crustis vt locustæ. Crustis & spinis vt echini. Squāmis vt piscis. Aspera cute vt squatia: quā lignū & ebo ra poliūtur. Mollī vt murenæ. Alia nullā vt polypus.

Ve vitulo marino. CA. XIII. Væ pilo vestiūtur animal pariunt vt pristis: balena: vitulis. Hic parit in terra pecudū mo Vitulus m. re secūdo partus reddit initu. Canū modo coheret: & parit nūq; geminis plures. Educat māmīs fœtus māmīs fœtum. Nō ante. xij. diē deducit in mare: ex eo subinde assuefaciēs. Interficiūtur educat. difficulter nisi capite eliso. Ipsi in somno mugitus. Vnde nomē vituli accipiūt. Tenēt disciplinā: voceq; pariter & visu populū salutāt. Cōdito fremitu noīe vocati respōdent. Nullū aial grā uioīe somno premitur. Pēnis quibus in mari vtunt: humi quoq; vice pedū serpūt. Pelle seorū etiam Vituli vocatī detractas corpi sensū æquorū retinere tradūt: semp; æstu maris recedēte ihorrescere. Præterea dex respondēt. tre pennæ vim soporiferā inesse sōnosq; allicere subditam capiti. Vituli pēnæ. sōnū alliciūt.

De piscibus pilo carentibus: & quomodo pariant: & quot eorum genera. CA. XIII. Illo carētium duo omnino animalia pariunt: delphinus ac vipera. Piscīū species sūt. lxxiiij Vipera inter præter crustis intecta quæ sūt. xxx. De singulis alias dicemus. Nunc enim naturæ tractan pisces. tur insignium.

Ræcipua magnitudine thynni. Inuenim; talēta. xy. pependisse. eiūsdem caudę latitudis nem duo cubita & palmum. Sūt & in quibūdā amnibus haud minores. Sylurus in nilo: esos in rheno: attil; in pado inertia pinguescēs ad mille aliquādo libras catenato capt; hamo: nec nisi boum iugis extractus. Atqui hunc minimus appellatus clupea venā quādam eius in faucibus mira cupidine appetēs morsu exanimat. Sylurus grassatur vbicunq; est omne animal appetēs: equos innatātes sæpe demergens: præcipue i rheno germaniæ amne ppter lisboū.

Caſi Plinii ſecundi naturalis hiſtorie.

87
Pifcis ſpinis
oſſibusq; ca-
rens.
In gāge ver-
mes. lx. cubi-
torum.

Vetus lectio
clidio.

Vel. d. p.
Thynni naui-
gia cōmitan-
tes.

87
Auguſti au-
gurium
Pifcium ſcē-
minē maio-
res.

Et in danubio mari extrahiſ porculo marino ſimillim⁹. Et in borithene memoratur præcipua ma-
gnitudo nullis oſſibus ſpinisue interſitis: carne prædulci. In gange indiæ platanifas vocēt roſtro del-
phini & cauda: magnitudine aut. xv. cubitorū. In eodez eſſe ſtatius Seboſus haud modico miraculo
affert vermes brachijs binis. lx. cubitorum ceruleos: qui nomen a facie traxerunt. His tantas eſſe vi-
res: vt elephātos ad potum venientes mordicus comprehenſa manu eorum abſtrahant. Tynni mā-
res ſub ventre nō habent pinnā. Intranſ magno mari pontus verno tempore gregatim: nec alibi ſcē-
tificant. Cordilla appellatur partus/qui ſcētas redeunt in mare autūno comitat⁹. Limofæ vero a lu-
to pelamides incipiunt vocari: & cum annuum exceſſere tempus thynni. Hi mēbratim cæſi ceruicē
& abdomine commendātur: atq; edulio recenti dumtaxat: & tum quoq; graui ruſtu: cætera partē
plenis pulpamētis ſale aſſeruant. Melādria vocatur cēſis quernis aſſulis ſimillima. Viliffima ex his
quę caudæ pxima quia pingui carēt: probatiſſima ea quę faucibus. At in alio piſce circa caudā ex-
ercitatiſſima. Pelamides in apolectos particulatimq; conſect⁹: in genera cybioz diſpartiunt. Piſciū
genus omne præcipua celeritate adoleſcit: maxime in ponto. Cauſa multitudo amniuz dulces infe-
rentium aquas: amiam vocant: cuius incremētum ſingulis diebus intelligitur. Cum thynnis hæc &
pelamides in pontū ad dulciora pabula intrant gregatim cum ſuis quæq; ducibus: & primi omniuz
ſcōbri. Quibus & in aquis ſulphureus color: extra qui cēterij. Hiſpaniæ cētaras hi replēt thynnis nō
cōmeantibus. Sed in pontum nulla intrat beſtia piſcibus malefica: præter vitulos & paruos delphi-
nos. Tynni dextera ripa intrāt: exeunt leua. Id accidere exiſtimatur: quia dextro oculo plus cernūt
vtroq; hebet natura. Eſt in euripo thracij boſphori: quo propontis euxino iungitur in ipſis europā
aſiamq; ſeparantis freti anguſtijs ſaxum miri candoris a vado ad ſūma perluçēs: iuxta calcedonē in
latere aſiæ. Huius aſpectu repente territi ſemp aduerſum bizantijs pmonitorium ex ea cauſa appel-
latum auricornu præcipiti petunt agmine. Itaq; omnis captura bizantijs eſt magna calcedōis penuria
d. c. p. medijs interfluētis euripi. Operiuntur autem aquilōis flatum: vt ſecundo fluctu exeant ex pō-
to: nec niſi intrātes pontum bizantijs capiūtur. Bruma nō vagātur. Vbiq; dep rēhēſi vſq; ad æquū
noctium ibi hybernāt. Idē ſæpe nauigia velis euntia comitantes mira quadam dulcedine p aliquot
horarum ſpatia & paſſuum milia a gubernaculis nō ſeparantur: nec tridente quidem in eos ſæpius
iacto territi. Quidam eos qui hoc e tynnis faciant pompilos vocāt. Multi in ppointide æſtuant pon-
tum nō intrant. Item ſoleæ: cum rombi intrent. Nec ſæpia eſt cum loligo reperiatur. Sexatiliū turd⁹
& merula deſunt: ſicut conchylia. cum oſtreę abundant. Omnia autem hybernant in ægeō. Intrāt
um pontum ſoli nō remeant trichiæ. Græcis enim in pleriq; nominibus vti par erit: quādo alijs at-
q; alijs eoſdem diuerſi appellauere tractus. Sed hi ſoli hiſtrū amnē ſubeūt ex eo ſubterrancis eius ve-
nis in adriaticū mare deſluūt. Itaq; & illi deſcēdētes nec vnq ſubeūtes e mari viſunt. Tynnoz captu-
ra eſt a vergiliæ exortu & acturi occaſū. Reliquo tēpore hyberno latēt in gurgitibus imis: niſi tepo-
re aliquo euocati: aut plenilunijs. Pingueſcunt & in tantuz vt dehifcant. Vita lōgiſſima his biennio.
Animal eſt paruū: ſcorpionis effigie: aranei magnitudine. Hoc ſe & tynno & ei qui gladius vocat:
crebro Delphini magnitudinem excedēt ſub pina affigit aculeo: tātoq; infeſtat dolore: vt in naues
ſepenumero exiliāt. Quod & alias faciūt alioz vim timētes. mugiles maxime tam præcipue veloci-
tatis: vt tranſuerſa nauigia interim ſuperiectent.

De augurijs & diuerſitate piſcium.

CA. XVI.

SVnt & piſcibus præſcita in hac parte auguria. Siculo bello ambulante in littore Auguſto
piſcis e mari ad pedes eius exiliſt. Quo argumēto vates reſpōdere Neptunum patrē ado-
ptatē eum ſibi Sexto Pompeio repudiato. Tāta erat naualis rei gloria: ſub pedibus Cē-
ſaris futuros qui maria tēpore illo tenerēt. Piſcium ſcēminē maiores q̄ mares. In quodam
genere omnino nō ſunt mares: ſicut in erythinis & chromibus. Omnes enim ouis grauidę capiūtur.
Vagātur gregatim fere cuiuſq; generis ſquāmoſi. Capiūtur ante ſolis ortum. Tum maxime piſcium
fallitur viſus. Noctib⁹ quidē illuſtribus equæ q̄ die cernūt. Aiūt & ſi iterē gurgis intereſſe capture
Itaq; plures ſecundo tractu trahi q̄ primo: guſtu olei maxime. Dein modicis imbribus gaudent alū-
turq; Quippe & harūdines quib⁹ in paludæ pgnatæ: nō tamē ſine imbre adoleſcūt. Et alias vbiq; q̄
piſces in eadē aqua aſſidui/ſi nō affluat/exanimātur. Prægelidaz hyemē oēs ſetiūt: ſ; maxie qui lapi-
dez in capite exiſtimātur vt lupi: coracini: ſciēna: pagri. Cū aſpere hyemes fuere multi cēci capiūtur
Itaq; his mēſibus iacēt in ſpelūcis cōditi: ſicut in terreſtrium genere rettulimus. Maxime hippurus
& coracinus hyeme nō capi: præterq̄ eſtatis diebus paucis & iſſdem ſemper. Item munera & orph⁹
cōger: perca: & ſaxatiles omnes. Terra quidē hoc eſt vado maris excauato cōdi per hyemes torpedi-
nem plittam ſoleamq; tradūt. Quidā rursus æſtus ipatiētia medijs feruorib⁹ ſexagenis dieb⁹ latent
vt glauc⁹: aſelli: auratę. Fluuiatiliū ſylur⁹ caniculę exortu ſyderaſ: & alias fulgure ſopiſ. Hoc i mari

accidere cyprino putant: & alioquin totū mare sentire exortū ei⁹ syderis. Quod maxie in bosphoro apparet. Alge em̄ & pisces superferuntur: ab imo versa omnia.

¶ De mugili & alijs piscibus: & q̄ non
isdem vbiq; placeant.

CA. XVII.

Mugil natura ridef: in metu capite abscondito toto se occultari credentius. Iisdē tamē tāta facilitas: vt in phœnice & narbonēsi prouincia coitus tempore e viuarijs marē linea longinqua per os ad brāchias religata emissum in mare: eademq; linea retractum scēmi nā sequantur ad littus: rursusq; scēminam mares partus tempore. Apud antiquos piscium nobilissimus habitus accipenser: vnus omnium squamis ad os versis cōtra aquam nādo meat: nullo nunc in honore est. Quod quidem miror: cum sit rarus inuentu. Quidam eum elopē vocant. Postea præcipuam auctoritatem fuisse luppo & asellis Cornelius Nepos & Laberius poeta minorum tradidere. Luporum laudatissimi: qui appellātur lanati a candore mollitiq; carnis. Asellorū duo genera collyri minores & bacchi: qui nō nisi in alto capiunt. Ideoq; prelati priorib⁹. At in lupis in amne capti præferunt. Nunc scaro dat: principatus qui solus pisciū dicitur ruminare: herbisq; vesci nō alijs piscibus. mari carpathio maxime frequēs. Promontorium troadis lectum sponte nunq; transit. Inde aduecto Tiberio Claudio principe Optatus Elipertius præfectus classis inter hostiēsem & campaniā oram sparfos disseminauit. Quiquēnio fere cura est adhibita: vt capti redderent mari. Postea frequētes inueniuntur italiæ littore nō ante ibi capti. Admouitq; sibi gula sapes: piscibus satis: & nouis incolam mari dedit: ne quis peregrinās aues romē parere miteretur. Proxima est his mēsa generis dūtaxat mustellarum: quas mirum dictū inter alpes lacusq; retiā bigrātinus æmulas marinis generat. Ex reliqua nobilitate & gratia maxia est & copia nullis: sicut magnitudo modica: binasq; librāspōderis raro admodum exuperāt: nec in viuarijs piscinisq; crescunt. Septentrionalis tantum hos & proxima occidentis parte gignit oceanus. Cetera eorum genera plura. Nam & alga vescitur & ostreis & limo & aliorum piscium carne: barba gemina insignitur inferiori labro. Lutarium ex his vilicissimi generis appellant. Hūc semp comitatur sargus nomine alius piscis: & cōnum fodiente eo exci tatum deuorat pabulum: nec littoralibus gratia. Laudatissimi conchlium sapiunt. Nomē his Fene stella a colore mulleorum calciamentorum datum putat. Pariūt ter anno. His certe totiens foetura apparet. Mullum expirātem versicolori quadam & numerosa varietate spectari procures gulle nar rant: vrbentium squamarum multiplici mutatione pallescentes: vtiq; si vitro spectetur inclusus. M. Apicius ad omnem luxū ingenio mirus in sociorum garo (nam ea quoq; res cognomen inuenit) nec cari eos præcellēs putauit: atq; e iecore eorum alecem excogitare prouocauit. Idem ē ē facilius dixisse: q̄ quis vicerit. Asinus Celer e consularibus hoc pisce prodigus Claudio principe vnum mercatus octo milibus nūmum. Mullus æque reputatione aufert transuersum animum ad contemplationē eorū: qui in conquestione luxus cocos emi singulos pluris q̄ equos querebātur. Adhuc coci triumphorum præcis parantur: & equorum pisces. Nullusq; prope iam mortalis æstimatur pluris: quāq; peritissime censum domini mergit.

¶ De mullo: salpa: & salmonē.

CA. XVIII.

Mullum. lxxx. librarum in mari rubro captum Licinius Mutianus prodidit. Quanti mercatura eum luxuria suburbanis littoribus inuentum: Et hæc natura: vt alij alibi pisces principatum optineant. Coracinus in ægypto. Zeus idē faber appellatur gadibus. Circa ebum sum salpa. Obsen⁹ alibi: & qui nusq; percoqui possit: nisi ferula verberat⁹. In aquitania salmo fluuiatilis marinis omnib⁹ præfert. Piscium alij branchias multiplices habēt. alij simplices: alij duplices. His aquam acceptam ore remittunt. Senectutis indicium squamarum duritia: quæ nō sūt omnibus similes. Duo lacus italiæ in radicibus alpium larius & verbanus appellant: in quib⁹ pisces oibus annis vergiliæ ortu existūt squāmis cōspicui crebris: atq; præacutis clauorū caligariū effigie: nec amplius q̄ circa eum mensem visuntur.

¶ De exocæto.

CA. XIX.

Miratur archadia suus exocætum appellatur ab eo: quod in siccum somni causa exeat. Citer ca clitorium vocalis hic traditur & sine branchijs. Idem aliquibus adonis dictus. Exeunt in tetraz & qui marini mures vocantur: polypi & murenæ. Quin & i indiæ fluminib⁹ certum genus pisciū: ac deinde resilit. Nam stagna & amnes transeūt: plerisq; & euidēs ratio est: vt toto foetus edāt: quia nō sint ibi: qui deuorēt foet⁹: fluctusq; minus feruant. Has intelligi ab his causas feruariq; tēpos: vices magis miref: si quis reputet quoto cuiq; hoīm nosci vberimā esse capturā sole transeunte piscium signum.

¶ Digestio piscium in figuras corporum.

CA. XX.

Vbi mugil ca
put abscode
rit: totum cre
ditocultū eē.
Accipenser
squāmis ad
os versis
Vel banchi.
Scarus pisciū
principatum
tenet.

Vel luxus
ingeniū mir⁹.
Hominum
luxus.

Caſij Polyſii ſecundi naturalis hiſtorie.

Pennæ piſcis
bus pedū lo-
co data.

M Arinorum alij ſunt plani vt rumbi: ſoleę: a c paſſeres: qui a rumbis ſitu tantum corporuſ
differunt. Dexter reſupinatus eſt illis: paſſeri leuius. Alij longi vt murena: cōger. Ideo pē
narum quoq; ſunt diſcrimina: quæ pedum vice data ſunt piſcibus. Nullis ſupra quina ſ
Quibuſdā binæ: quibuſdam trinæ: aliquibus nullæ. In ſuſcino tantum lacu piſcis eſt: qui octonis pē
nis natat. binę oſno lōgis. vt lōbricis: & anguillis: & cōgris. Nullæ vt murenis: qb⁹ nec bñchię. Hęc
oīa fluxuoſo corpore: ipulſu ita mari vtunt: vt ſerpētes terre in ſicco quoq; repūt. Ideo etiā viuacio
ra talia. Ete planis aliqua nō habēt pēnas: vt paſtinacę. Ipa em̄ latitudine natāt. Et quæ mollia ap-
pellantur: vt polypi: quoniam pedes vicem pennarum illis præſtant.

De anguillis.

CA. XXI.

Anguillæ ſo-
læ ex piſcib⁹
exanimis nō
fluitant.

Anguillę octonis viuunt annis. Durant & ſine aqua ſenis diebus aquilone ſpirante: auſtro
paucioribus. At hyemē eędem in exigua aqua non tolerant: nec in turbida. Ideoq; circa
vergiliaſ maxime capiūtur. fluminibus tum præcipue turbidis. Paſcuntur noctibus exa-
nimes piſcium ſole nō fluitant.

De lacu benaco.

CA. XXII.

Mincius flu.
ex benaco la-
cu fluit.

Lacus eſt italię benacus in veronenſi agro mincium amnem tranſmittēs: ad cuius emer-
ſus annuo tempore octobri fere menſe autūnali ſydere: vt palam eſt: hyemato lacu flucti-
bus glomeratę voluuntur: in tantum mirabili multitudine: vt in excipulis eiſ fluminis
ob hoc ipſm fabricatis: ſingulorum milium globi reperiantur.

De murena.

CA. XXIII.

Vulgi opinio

Murena quocūq; tempore parit: cū cōteris piſces ſtato pariant. Oua eiſ citiſſime creſcūt
in ſiccolittore: elapſas vulgus coitu ſerpentium impleri putat. Ariſtoteles myrinū vocat
marem: qui generat. Diſcimē eſſe: q; murena varia & infirma ſit: myrinus vnicolor & ro-
buſtus: dentiſq; extra os habeat. In gallia ſeptētrionali: murenis oībus dextera in maxilla ſepten-
maculę ad formam ſeptētrionis aureo colore fulgēt dumtaxat viuētib; pariterq; cum aīa extin-
guntur. Inuenit in hoc animali documēta ſæuitiæ Veditius Pollio eques Ro. ex amicis Diui Auguſti
viuariſ eiſ eorum imergens dānata mācipia: non tanq̄ ad hoc feriſ terrarum non ſufficiētib;: ſed quia
in alio genere totum pariter hoīem diſtrahi ſpectare nō poterat. Ferunt aceti guſtu præcipue eaſ in
rabiē agi. Tenuiſſimū hiſterguſ. Contra anguillis craſſius: eoq; verberati ſolitoſ tradit. Verius præ-
textatoſ. Et ob id multām hiſ dicit non inſtitutam.

De planis piſcibus.

CAXXIII.

Selachæ cete
& rana viuū
pariunt aīal.

Dlanorum piſciū alteruſ eſt genus: quod pro ſpina carthilaginē habet: vt raię: paſtinacę:
ſquatina: torpedo: & quos: bouiſ: lamia: aquilę ranę: noībus græcia appellat. i Quo nu-
mero ſūt ſquali quīſ non plani. Hęc græce in vniuerſum Selachæ appellauit Ariſtoteles
primuſ. Hoc noīe eiſ ipſoſito noſ diſtinguere nō poſſumus: ni cathilaginata appellare li-
beat. Oīa aut̄ carnoſiora ſūt talia: & ſupina veſcunt: vt in delphinis diximus. Et cū ceteri piſces oua
pariāt: hoc genus ſolū vt ea: quæ cete appellant animal parit: excepta quā ranam vocant.

De echeneide.

CA. XXV.

Echeneiſ piſ-
ciſ qui latine
remora remi-
ligoq; dicit̄.
Mirabile q;
remora piſciſ
paruiſ flante
etiā aquilone
naueſ retar-
det.

Eſt paruſ admoduſ piſciſ aſſuetuſ petriſ echeneiſ appellatuſ. Hoc cariniſ adherēte na-
ueſ tardiuſ ire credūtur. Inde nomine impoſito. Quā ob cauſam amatoriſ quoq; venefi-
ciſ infamiſ eſt: & iudiciorum: ac litium mora. Quæ crimina vna laude penſat. Flux⁹ gra-
uidarum ytero ſiſtens: partuſq; continēſ ad puerperium. Tamen in cibos nō admittitur.
Pedes eum habere arbitratur Ariſtoteles: ita poſita pennarum ſimilitudine. Mutianuſ muricē eſſe
latioreſ purpura: neq; aſpero: neq; rotundo ore: neq; in anguloſ pdeūte roſtro: ſed ſimplice cōcha
vtroq; latere ſeſe colligēte. Quibuſ inhærentibuſ plenam ventis ſtetiſſe nauem portantem nuntioſ
a Periandro: vt caſtrarentur nobileſ pueri: conchaſq; quæ id præſtiterunt apud gñidiorum. Venerē
colī. Trebinuſ niger ſexquipedaleſ eſſe: & craſſitudine quinq; digytorū naueſ morari. Præterea hęc
eſſe vim eiſ aſſeruati in ſale: vt auę quod deciderit in altiſſimoſ puteoſ admo⁹ extrahat.

De varietate naturæ piſcium.

CA. XXVI.

Phyciſ ſola
nidificat

Vtant piſces coloreſ. Candidæ hyeme menę: & ſiunt æſtate nigrioreſ. Mutat & phyciſ
reliquo tpe candida: vere varia. Eadem piſciū ſola nidificat ex alga: atq; in nido parit. Vo-
lat hirundo ſane per q̄ ſimiliſ voluciſ hirundini.

De miluo piſce & dracone marino.

CA. XXVII.

Tem miluſ ſubit in ſūma maria piſciſ ex argumēto appellatuſ lucerna: linguaq; ignea
per oſ extra trāquilliſ noctib; relucet. Attollit cornuta e mari ſexquipedalia fere cornua
quę ab hiſ nomen traxit. Ruſſuſ draco marinuſ captuſ atq; immiſſuſ in harenā cauernā

bi rostro mira celeritate excavat.

De piscibus sanguine carentibus.

CA. XXVIII.

Piscium quidam sanguine carent: de quibus dicemus. Sūt autē tria genera. In primis quæ mollia appellantur. Deinde cōtectā crustis tenuib⁹. Postremo testis cōclusa duris. Mollia sunt loligo: sēpia: polypus: & cetera eius generis. His caput inter pedes & in vētre Pediculi octoni omnibus: Sēpiæ & loligini pedes duo. Ex his longissimi & asperi quib⁹ ad ora admouēt cibos: & in fluctib⁹ se velut anchoras stabiliūt: ceteri citri: cū quibus venantur.

Nota diligenter.

De loligine: & sēpijs: & polypis: & nautilis.

CA. XXIX.

Moligo etiam volitat extra aquam se efferens: quod & pectūculi faciunt sagittæ modo Sæpiarum generis mares varij & nigriores: cōstātiq; maioris. Percussæ tridente scēminæ auxiliantur. At scēmina icto mare fugit. Ambo autē vbi sensere se apprehendi: effuso atque trameto quod p sanguine his est: infuscata aqua abscondūt. Polyporū multa genera. Terreni maiores q pelagici: & omnes brachijs vt pedibus ac manibus vtūtur. Cauda vero quæ est bifurca & acuta in coitu. Est polypis fistula in dorso: qua trāsmittūt mare: eāq; modo in dexteram partē: modo in sinistram transferunt. Natant obliqui in caput: quod prædurū est suffocatione viuētib⁹. Ceterum per brachia velut acceptabilis disparis eo hausto quodāmodo cui adhirescūt tenent spini: vt auelli non queant. Vada nō apprehendunt: & grandibus minor tenacitas. Solli molliū in siccū exeunt dūtaxat asperum. Leuitatē odere. Vescuntur conchyliorum carne: quorum conchas cōplexu crinium frangunt. Itaq; præiacentibus testis cubile eorum deprehēditur. Et cum alioquin brutū habeatur animal: vt quod ad manum hominis adnatat: in re quodāmodo familiari callet. Oīa idem cōportat: dein putamina rosa carne egerit: annatant seq; pisciculos ad ea venat. Colorem mutat ad similitudinē loci: & maxime in metu. Ipsum brachia sua rodere falsa opinio est. Id enim a cōgruis euenit ei. S; renasci sicut colcotis: & lacertis cauda haud falsū. Inter præcipua autē miracula est qui vocatur nautilus: ab alijs pōpilos. Supinus in summa equorū puenit: ita se paulatim subrigēs: vt emissā omni p fistulam aqua velut exoneratus sentina facile nauiget. Postea duo prima brachia reorquens mēbranā inter illa mirē tenuitatis extēdit. Qua velificante in aras ceteris subremigās brachijs media cauda vt gubernaculo se regit. Ita vadit alto liburnicarum gaudēs imagine. Si quid pauioris interueniat hausta se mergens aqua.

Nautilus polypos similis pisciculus

Vel sufflatio

De onizena nauplio & locustis.

CA. XXX.

Olyporum generi onizena dicta a graui capitis odore. Ob hoc maxime murenis eā cōsectantibus. Polypi binis mensibus condūtur. Vltra bimatum non viuunt. Pereunt autezta be semper. Scēminæ celerius & fere a partu. Nō sunt prætereunda & L. Lucullo procōs. beticę cōperta de polypis quæ Trebius Niger e comitib⁹ eius prodidit. Auidissimos eē cōcharū. Illas ad tactū cōprimi præcidentes brachia eorum: vltroq; escam ex prædāte capere. Carent conchę visu omniq; sensu alio q cibi & periculi. Insidiantur ergo polybi apertis. Impositoq; lapillo extra corpus ne palpitatu eiiciatur: ita securi grassātur: extrahuntq; carnes. Illæ se contrahūt: sed frustra discuneate. Tanta solertia animalium hebetissimis quoq; est. Prætereā negat vllum esse atrocius animal ad conficiēdum hominem in aqua. Lucatur enim cōplexu: & sorbet acceptabilis: ac numerofo suctu detrahit eum. In naufragos vrinantis ve impetuz capit. Sed si inuertatur: elāgue scit vis. Exporrigunt enim se resupinati. Mire omnibus marinis expetentibus odorem quoq; eorū. Quade causa & nassis illiūtur. Cetera quæ idem retulit: monstro propiora possūt videri. Carteig in cetarijs assuetus quidam polypus exire e mari in lacus eorum apertos: atq; ibi salsamenta populari. Conuertit in se custodum indignatione assiduitate furti immordici. Sæpes erāt his oblectæ. S; has transcendebat per arborem: nec deprehēdi potuit nisi canum sagacitate. Hi redeuntem circūuāse re noctu concitiq; custodes expauere nouitatem. Primuz omniū magnitudo inaudita erat. Deinde color muria oblitus odore dirus. Quis ibi polypum expectasset: aut ita cognosceret? Cū monstro dimicare sibi videbant. Namq; & afflatu terribili canes agebat: nūc extremis crinibus flagellatos: nūc robustioribus brachijs clauarū modo incussos: ægreq; multis tridentibus cōfici potuit. Ostendere Lucullo caput eius dolij magnitudine amphoræ. xv. capax: atq; (vt ipsius Trebij verbis vtār) barbaras: quas vix vtroq; brachio cōplecti esset: clauarum modo torosas: longas pedum. xxx. acceptabulas siue calliculis ymalibus peluium modo. Dentes magnitudini respondentēs. Reliquiæ asseruatæ miraculo perpendere pōdo septingentorum. Sæpias quoq; & loligines eiusdē magnitudinis expulsas in littus illud idē auctor est. In nostro mari loligines quinū cubitorū capiūtur: sēpiæ binū. Neq; his bimatu longior vita. Nauigere similitudinē & aliam in ppointide visam sibi pdidit Mutian⁹ concham esse achatij modo carinatam inflexa puppe prora rostrata. In hanc cōdinauplium animal

Onizēn odor

Cōchæ oī cāsantes ferme sensu.

Animaduerte mirum de polypo.

Vel callicib⁹.

Caui Plinii secundi naturalis historie.

Mirabile in
locusta co-
quenda.

Mæ cancro-
rum genus
maximum.

Margaritæ
prij primatū
tenentes.

ſæpiæ ſimile ludendi ſocietate ſola. Duobus hoc fieri generibus. Tranquillo enim veſtorem demif-
ſis palmulis ferre vt remis. Si vero ſtatus inuitent: eaſdē in vſu gubernaculi porrigi pandiq; cōcharū
ſinus aura. Huius voluptatez eſſe vt ferat: illius vt regat. Simulq; eandem deſcendere incluſo ſinu:
fluſtu hauſto: terriam viſu forte triſti. Id em̄ cōſtat rumore nauigantium. Humana calamitas in cau-
ſa eſt. Locuſtæ cruſta fragili muniuntur in eo genere: quod caret ſanguine. Latent menſibus quinis.
Similiter cancri: qui eodem tempore occultantur: & ambo veris principio ſeneſcutez anguium mo-
re exeunt reuocatione tergorum. Cæterum in aquis natant. Locuſtæ reptantium mō fluitant. Si nul-
lus ingruat metus: recto meatu cornibus: quę ſunt rotunditate præpillata. ad latera porrectis. Iſdē
ereſtis in pauore obliquæ in latere pcedunt. Cornib⁹ inter ſe dimicant. Vñ hoc aialiū niſi viuū fer-
uenti aqua incoquatur: fluida carne non habet callum.

¶ De cancriſ.

CA. XXXI.

Iuunt petroſis locis: cācri mollibus. Hyeme aprica loca ſectant. Aſtate in opaca gurgi-
tum recedūt. Oia eius generis hyeme lēduntur: autūno & vere pingueſcūt: & plenilunio
magis: quia nocte ſyduſ tepido fulgore mitificat. Cāciorū genera carabi: aſtaci: mæ: pa-
guri heracleotici: leones: & alia ignobiliora. Carabi a cæteris cācriſ cauda diſtāt. In phœ-
nice hippoe vocātur: itaq; velocitatis vt cōſequi nō ſit. Cancris vita lōga. Pedes octoni oibus in obli-
quum flexi. Fœminę prim⁹ pes duplex: mari ſimplex. Præterea bina brachia dēticulatis forcipib⁹
ſuperior pars in primoribus his mouetur inferiore immobili. Dextrum brachium omnibus maius:
Vniuerſi vbi aliquando congregantur: os ponti euincere nō valent. Quāobrez egreſſi circūeunt. ap-
paretq; tritum iter. Pinnoteras vocatur minimus ex omni genere. Ideo opportun⁹ iniuriæ. Huic ſo-
lertia eſt inanium oſtearum teſtis ſe condere: & cum acreuerit migrare in cappatiores. Cācri in pa-
uore etiam retrorſum pari velocitate redeūt. Dimicāt inter ſe vt arietes aduerſis cornib⁹ incurſates
Cōtra ſerpētium ictus mordētur. Sole cācri ſignum tranſeunte & ipſorum cum exanimati ſint: cor-
pus tranſfigurari in ſcorpiones narrantur in ſiccō. Ex eodem genere ſunt echini: quibus ſpinæ p pe-
dibus. Ingredi eſt his in orbez volui. Itaq; detritis ſæpe aculeis inueniūtur. Ex his echinometre ap-
pellantur: quorum ſpinæ lōgiſſimæ: calices minimi. Nec omnibus idem vitreus color. Circa toronē
candidi naſcūtur: ſpina parua. Oua omnium amara: quina numero. Ora in medio corpore in terras
verſa. Tradūt ſæuitia maris pſagire eos: correptiſq; operiri lapillis: mobilitateq; pōdere ſtabilientes
nolūt volutatioe ſpinas atterere. Quod vbi videre nautici ſtatim pluribus anchoris nauigia ifrenāt.

¶ De cocleis.

CA. XXXII.

Neodē genere ſūt cocleæ aquatiles: terreſtreſq; exerētes ſe domicilio: binaq; ceu cornua
ptendētes: cōtrahēteſq; oculis carēt: ideoq; corniculis prætentāt iter.

¶ De peſtinibus.

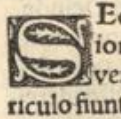
CA. XXXIII.

Echini in mari ex eodē genere habētur. Reconditi & ipſi in magnis frigori-
bus: vngueſq; velut igne lucētes in tenebris etiā in ore mandētum. Firmioris iam teſtæ
murices: & cōcharū genera: in quib⁹ magna ludētis naturę varietas: tot colorū differētię
tot figurę: planis: & concavis: lōgis: lunatis: in orbē circūactis: dimidio orbe caſis in dor-
ſum elatis: læuib⁹: rugatis: dēticulatis: ſtriatis: vertice: muricatim intorto margine i mucronē emiſ-
ſo: foris effuſo: intus replicato: iam diſtinctioe virgulata: crinita: criſpa: cuniculatim: peſtinatim: im-
bricatim: vndata: cācellatim reticulata: in obliquū i rectū expāſa: prædeſata: porrecta: ſinuata: breui no-
do ligatis: toto latere connexis: ad plauſum apertis: ad buccinam recuruis. Nauigant ex his nerite:
præbentēſq; cōcauam ſibi partem: & alteram aurę oppoſites per ſumma æquorum velificant. Sa-
liunt peſtines: & extra volitant: ſeq; & ipſi carinant.

¶ De diuitijs marinis.

CA. XXXIII.

Ed quid hæc tam parua commemorō? cum populatio morum: atq; luxuria nō aliūde ma-
ior: q̄ e cōcharum genere proueniat? Iam quidem ex tota rerum natura damnoſiſſimum
ventri mare eſt: tot modis: tot menſis: tot piſcium ſaporibus: quibus præcia capientium pe-
riculo ſiunt.

¶ Quomodo naſcātur: & vbi: & quō inueniunt margaritę.

CA. XXXV.

Ed quota hæc portio eſt reputārib⁹ purpuræ: cōchylia: margaritæ? Parum ſcilicet fue-
rat in gulas cōdi maria: niſi manib⁹: auribus: capite: toto corpore a fœminis iuxta: viriſq;
geſtarentur. Quid mari cuz veſtib⁹? Quid vndis fluſtibus cū velleret? Nō recte recipit hic
nos rerum natura niſi nudos. Eſto: ſi tanta vētri cum eo ſocietas. Quid tergori? Parum ſit
nili qui veſcimus: periculis etiam veſtiamur. Adeo per totū corpus anima hominis periculo quæſi-
ta maxime placent. Principiū ergo culmenq; omnium rerum præcij margaritę tenent. Indicus ma-

Liber Nonus Fo. LXIII.

xime has mittit oceanus. Inter illas beluas tales tantasq; quas diximus: per tot maria venientes tam longo terrarum tractu: e tantis solis ardoribus: atq; indicis quoq; insulis petuntur: & admodum paucis. Fertilissima est taprobane & stoidis vt diximus in circuitu mundi. Item perimula p. montoriū i. diæ. Precipue aut laudatur circa arabiam in persico sinu maris rubri. Origo autem atq; genitura cōchæ est haud multum ostrearum conchis differens. Has vbi genitalis anni stimulauerit hora pandentes sese quadam obscuratione implere rescido cōceptu tradunt: grauidas postea eniti: partumq; concharum esse margaritas pro qualitate roris accepi. Si purus influxerit: cādorem conspici. Si vero turbidus: & foetum fordescere. Eundem pallere cōlo minante cōceptum. Ex eo quippe cōstare: coeliq; eis maiore facietatem esse q̄ maris: inde nubilum trahit colorem: aut pro claritate matutina serenū. Si tempestiue satient: grādescere & partus. Si fulgeret: comprimi cōchas: ac p̄ ieiunij modo minui. Si vero & tonuerit: pauidas ac repente cōpressas: quæ vocant phlysemata: efficere specie: verus inani inflatam sine corpore. Hos esse conchæ abortus. Sani quidem partus multiplici cōstāt cute: non improprie callum vt existimari corporis possit. Itaq; & purgant a peritis. Miror ipso tantū eas cōlo gaudere: sole rubescere: candoreq; p̄dere vt corpus humanum. Quare p̄cipuū custodiunt pelago altius mersæ: q̄ vt penetrent radij. Flauescunt tamen & illæ senecta: rugisq; torpescunt: nec nisi in iuuenta constat ille qui quærit vigor. Crassescunt etiam infenecta: conchisq; adhærescūt: nec ijs auelli queūt: nisi lima. Quibus vna tantum est facies: & ab ea rotunditas: auersis planities: ob id tympana nominant. Cohærentes videmus in conchis hac dote vnguenta circūferentibus. Cetero in aqua mollis vnio: exemptus p̄tinus durefcit. Concha ipsa cum manum videt: comprimit sese: operitq; opes gnara p̄pter illas se peti: manumq; pueniat acie sua abscondit: nulla iustiore pœna: & alijs munita supplicijs. Quippe inter scopulos pars maior inuenit: sed in alto quoq; comitant marinis canibus. Nec tamē aures foeminarum arcant. Quidam tradūt sicut apibus: ita conchæ: examinibus singulas magnitudine & vetustate præcipuas esse veluti duces: miræ ad cauēdū solertie. Has vrinātium cura peti. Illis captis facile cæteris palātes retibus includi. Multo deinde obrutas sale in vasis fictilibus crosa carne omni nucleos quosdam corporum hoc est vniones decidere in ima. Vbi atteri nō dubium est: coloremq; indiligētia mutari. Dos omnis in cādore: magnitudine: orbe: leuore: pondere: haud promptis rebus intātum: vt nulli duo reperiant indiscreti. Vnde nomē vnionū romanæ scilicet imposuere delitiæ. Nā apud grecos nō est: nec apud barbaros inuētores eius aliud: q̄ margaritæ. Et in candore ipso magna differētia. Clarior in rubro mari rebus. Indicus specularium lapidū squāmas assimilat: alias magnitudine p̄cellēs. Sūma laus coloris est exaluminatos vocari: & p̄cerioribus sua gratia est. Elēchos appellāt fastigiata lōgitudine. Alabastrorū figura in plenior orbe definites. Hos digytis suspēdere: & binos ac ternos auribus. Foemina: gloria est. Subeunt luxuriæ eius nomina & tēdia exquisita p̄ditore portatu. Siquidē cū id ferere crotalia appellāt: ceu sono quoq; gaudeant: & collisu ipso margaritarū. Affectantq; iam & paupes lictores foemine in publico vnione esse dictātes. Quin & pedibus: nec crepidas tantum obstragulis: sed totis focculis addunt. Nec enī gestare iam margaritas: nisi calcēt: ac p̄vniones etiam ambulēt: satis est. In nostro mari reperiri solebant. Crebrius circa bosphorū thracium: ruffi ac parui in cōchis: quas myas appellāt. At in carmania quæ vocat pinna gignit. Quo apparetnō vno cōchæ genere nasci. Nam & Iuba tradit arabicis concham esse similē p̄ctini in secto. hirsutam echinorū modo. Ipsum vnionē in carne ipsa eē grādinī simile. Cōchæ nō tales ad nos afferunt. Nec in acarnania añ laudati reperiūt: enormes & feri: colorisq; marmorei. Meliores circa actium: s; & i; parui. Et in mauritanie maritimis. Alexāder Polyhistor & Sudines senescere eos putāt: colorēq; expirare. Eorum corpus solidum eē manifestū est: q̄ nullo lapsu frāgunt. Nō autē semp in media carne reperiunt: sed alijs atq; alijs locis. Vidimusq; iam extremis etiam marginibus velut e cōcha exeuntes. Et in quibusdam quaternos quinosq; Podus ad hoc æui semūciæ pauci singulis scrupulis excessere. In britānia paruos atq; decolores nasci certū est. Qm̄ Diuus Iulius thoracē quē Veneri genetrici in tēplo eius dicauit: ex britānicis margaritis factum voluerit itelligi. Lolliæ Paulinæ quæ fuit Caij principis matrona: nec serio quidē: aut solēni ceremoniarum aliquo apparatu: s; mediocrium etiam spōsalium cœna: vidi smaragdis margaritisq; opertā alterno textu fulgētibus toto capite crinibus: spiritus aurib; collo manibus digytisq; Quæ sūma quædringēties festertium colligebat. Ipsam cōfestim paratam nūcupatiōe tabulis p̄bare. Nec dona p̄digi principis fuerāt: s; auitæ opes puinciarū scilicet spolijs partæ. Hic est rapinarū exitus. Hoc fuit quare. M. Lollius infamat regū munerib; i toto oriēte interdīcta amicitia a Caio Cēsare augusti filio venenum biberet: vt neptis eius quadrigēties festertium operta spectaretur ad lucernas. Cōputet nūc aliquis ex alia parte: quātum Curius aut Fabritius in triumphis tulerit: & imāgetur corū fercula: & ex altera parte Lolliam vnam imperij mulierculam accubantem: non illos curru detra-

Cōchæ mār-
garitas pro vt
rorē accepe-
runt adūt.

In cōchis esse
duces tradū-
tur:

Cur vniones
dicātur.

Indicē foem-
næ auribus
vniones su-
spēdūt.
Vel licitatorē

Caſſi Dlynii ſecundi naturalis hiſtorie.

87 **D**tos: q̄ in hoc viciffe malit: Nec hæc ſumma luxurię exēpla ſunt. Duo fuere maximi vniones p̄ omne æuū. Vtrumq; poſſedit Cleopatra ægypti reginæ: nouiſſima p̄ manus oriētis regum ſibi traditos totiq; orbis ce-
leberimi: Hæc: cum exquisitis quotidie Antonius ſaginareſ epulis: ſupbo ſimulac. ꝑcaci faſtu: vt regina me-
quos cleopa- retrix lautitiam eius omnes apparatusq; detractas: quęrente eo quid aſtrui magnificētię poſſit: re-
tra inantonij bitrabaſ. Ergo ſpōſionibus factis: poſtero die quo iudicium agebat: magnificam alias cœnā ne dies
cœna ꝑpara- periret: ſed quotidianā Antonio appoſuit irridenti: cōputationēq; expoſtulant. At illa corollarium
uerit: & de id eſſe: cōſumpturamq; ſe ea in cœna taxationē cōfirmans: ſolamq; ſe centies ſeſtertium cœnaturaz
eius luxu. Inferri mēſam ſecundā iuſſit. Ex ꝑcepto miniſtri vnum tantum vas ante eam poſuere aceti: cuius
aſperitas viſq; in tabem margaritas reſoluit. Gerebatq; auribus tum maxime ſingulare illud: & vere
unicum naturę opus. Itaq; ſpectante Antonio quidnā eſſet actura detractum altę merſit: ac liq̄fa-
ctum abſorbuit. Iniecit alteri manum. L. Plaucus iudex ſpōſionis eius: eum quoq; paratū ſimili mo-
do abſumere. Viſtumq; Antonium ꝑnunciauit homine irato. Comitetur fama vnionis eius parē
facta illa tantę queſtiōis viſtrice regina diſſectū: vt eſſet in vtriſq; Veneris auribus romæ in ꝑrtheo
dimidia eorū cœna. Nō ferēt tamē hanc palmam: ſpoliabunſq; etiā luxurię gloria. Prior id fecerat
romæ in vnionibus magnę taxationis Clodius tragœdi Aefopi filius relictus ab eo in amplis opibus
herēs: ne triumphatu ſuo nimis ſupbiat Antonius pene hiſtrioni cōparatus. Et quidē nulla ſpōtiōe
Clodij æſopi ad hoc ꝑduct⁹: quo id magis regiū erat: ſ; vt experiret in gloria palati quid ſaperēt margaritę: atq;
filij i vnionibus abſumen- vt mire placuere: ne ſolus hoc ſciret ſingulos vniones cōuiuiſ ad ſorbēduz dedit. Romę in ꝑmiſcuū
dis luxu. ac frequētē vſum veniſſe: Alexandria in ditione redacta. Primuz autē cœpiſſe circa ſyllana tēpora mi-
Carpis fene- nuras & viles Fenefſella tradit manifeſto errore: cum Elius Stilo iugurthino bello vnionū nomē im-
ſtella. poſitum maxime grandib⁹ margaritis ꝑdat. Et hoc tamē eternę ꝑꝑe poſſeſſiōis eſt: ſequit heredē.
In mācipatum venit: vt ꝑdiū aliquod. Cōchylia & purpuras oīs ora atterit: quib⁹ eadē mater luxu-
ria paria pene etiā margaritis ꝑrecia fecit.

¶ De natura purpuræ & muricis.

CA. XXXVI.

Purpuræ cuius
vita nobilē il-
lum ſuccum
emittunt.

Vel imperij.

Vel ſucco.

Vel canicla-
tum.

Vel cuniculi.

Purpurę viuūt annis plurimum ſeptenis. Latēt ſicut murices circa canis ortuz tricenis die-
bus. Congregant verno tempore: mutuoq; attritu lentorē cuiuſdam cære ſaliuant. Simi-
li modo & murices. Sed purpuræ florē illum tingendis expetitur veſtibibus in medijs ha-
bent faucibus. Liquoris hic eſt minimi in cādida vena. Vnde ꝑrecioſus ille bibi iſ nigrātis
roſę colore ſublucens. Reliquum corpus ſterile. Viuas capere contendūt: quia cum vita ſua ſuccum
illum euomunt. Et maioribus quidē purpuris detracta concha auferūt: minores cū trapetis frāgūt.
Ita demum rorē eū excipiētēs tyrij. ꝑꝑcipuus hic aſię. In ineninge africę: & getulo littore oceanī:
in laconica europæ. Hinc faſces ſecureſq; romanę viam faciunt. Idēq; pro maiestate in pueritia eſt.
Distinguit ab equite curiam. Diſs aduocat placandis: omnēq; veſtē illuminat. In triumphali miſceſ
auro Quapropter excuſata & purpurę ſit infania. Sed vnde cōchylis ꝑrecia? Quis virus graue in fu-
co: color auſterus in glauco: & irascenti ſimilis mari. Lingua pupurę lōgitudine digyali: qua paſciſ
ꝑforādo reliqua conchylia: tāta duricia aculeo eſt. Aqua dulci enecant: & ſicubi flumini imergunt:
alioquin capte dieb⁹ quinquagenis viuunt ſaliua ſua. Cōchę oēs celerime creſcunt ꝑꝑcipue purpu-
rę. Anno magnitudines implēt. Quod ſi hætenus tranſcurrat ex poſitio: fraudatam ſe ꝑtinus luxu-
ria credat. Nos indiligētię dānet. Quāobrem ꝑſequemur etiam officinas: vt tanq̄ inuidū frugū no-
ſciſ ratio. Sic omnes qui iſtis gaudēt ꝑꝑmio vitę ſuę calleant. Concharum ad purpuras & cōchylia
eadē quidē eſt materia: ſed diſtat temperamēto. Duo ſunt genera. Buccinum minor cōcha ad ſimili-
tudinē eius buccini: quo ſonus editur. Vnde & cauſa nominis rotūdinate oris in margine incifa. Alte-
rum purpura vocatur calliculatim ꝑcurrente roſtro: & calliculi latere introſus tabulato qua ꝑſe-
ratur lingua. ꝑꝑterea clauatum eſt ad turbinem vſq; aculeis in orbem ſeptenis fere: qui nō ſūt buc-
cino: ſed vtriſq; orbes totidem quot habent annos. Buccinum nō niſi petris adhæret: circaq; ſcopu-
los legitur.

¶ Quot ſunt genera.

CA. XXXVII.

Purpurarum
capture.

Purpuræ nomine alio pelagię vocātur. Earuz genera plura: pabulo & ſolo diſcreta. Luten
ſe putri limo: & algenſe enutritum alga viliffimu. Vtriſq; melius tenienſe in tenarij maris
ora collectum. Hoc quoq; tamen etiānum leuius atq; dilutius. Caluloſe appellant a cal-
culo maris mire apto cōchylis: & lōge optimo purpuris. Dialuſitēſe id eſt vario ſoli genere paſtum:
capiūtur autem purpurę paruulis rariſq; conchis textu veluti naſſis in alto iactis. Ineſt iſs eſca cluſi-
les mordaceſq; cōchę: quales videm⁹: has ſemineces: ſ; redditas mari auido hiatu reuiuiſcētēs. Ap-
petunt eas purpurę: ꝑꝑrectiſq; linguis infeſtant. At illę aculeio extimulatę claudūt ſefe: cōprimūt
q; mordentia: ita ꝑēdētes auuiditate ſua purpurę tolluntur.

¶ Quo capiuntur tempore.

CA. XXXVII.

Capi eas post canis ortum aut antevernum tps vtilissimū: quoniam cum foetificaue re fluxos habent succus. Sed id tingentū officinā ignorāt: cum summa vertat in eo. Eximī postea venā/ quam diximus. Cui addi salem necessarium: sextarios ferme in libras cētenas. Macerari triduo iustum. Quippe maior vis tanto quāto recentior. Feruere in plumbo: singulisq; aquae amphoris centenas/atq; quinquagenas medicaminis libras aequari: ac modico vapore torreri: & ideo longinquā fornacis cuniculo. Ita despumatis subinde carnibus/ quas hāsisse venis necesse ē: decimo ferme die liquatis cortina vellus elutriatū mergi in experimentū. Et donec spei satisfiat tyrii liquor. Rubescolor nigra deterior. Quinis lana potat horis Rursusq; mergi carmiata: donec omnē ebibat saniē. Buccinum p se damnanē: qm fucū remittit. Pelagio admodū alligat: nimiaq; eius nigritie data austeritate illam/ nitorēq; q qritur cocci. Ita pmixtis viribus/ alterum altero excitat: aut astringit. Sūma medicaminum in libras. Vellerum buccino ducētē. Pelagio. cxi. Ita fit amethysti color eximius ille. At tyrii Pelagio primū satiatur imatura/ viridiq; cortina: mox pmutatur in buccino. Laus ei summa in colorē sanguinis cōcreti nigricans aspectu: idēq; aspectu refulgens. Vñ & Homero purpure dicit sanguis.

¶ Romae qm vsus purpurae.

CA. XXXIX.

Vrpura vsum Romae semp fuisse video. Sed Romulo in trabea. Nā toga ptexta/ & latiore clauo Tullū hostiliū e regibus primū vsum: hetruscis deuictis satis cōstat. Nepos Corneli q diui Augusti principatu obiit. Me inqt iuvene violacea purpuravigeat: cuius libra denariis cētū venibat: nec multo post rubra tarētina. Huic successit dibapha tyria: q in libras denariis mille nō poterat emi. Hac Lētulus Spinter edilis curulis primū in ptextavsus iprebat. Quā purpura quis nō iam inqt triclīnaria facit? Spinter aedilis fuit vrbis cōditē anno. dcc. Cicerone cons. Dibapha tūc dicebatur: q bis tincta esset veluti magnifico ipendio. Qualiter nūc oēs pene commo diores purpure tingūt. In cōchylīata veste cētera eadē sine buccino: pterq; ius tēpaturae. Aeq; pro indiuiso humani porus excremento dimidia/ & medicamīa addūt. Sic gignitur laudat ille pallor sa turitate fraudata: tantoq; dilucidior/ quāto magis vellera efuriunt.

Romulus
T. Hostilius

Lentulus.

¶ De p̄cio earum.

CA. XL.

Racia medicamēto sunt qdem p fertilitate littorū viliora. Nō tñ vsq; pelagis vmbas quā genos nūmos excedere: & buccini centenos sciāt: qui ista mercātur imenso. S; alia sunt nec hñt finē vitia: iuuatq; ludere ipendio: & lusus geminare miscēdo iterū: & ipa adulterare a adulteria naturē: sicut testudines tūgere: argentum auro confundere: vt electra fiant: addere ips aera: vt corinthia.

¶ De tingēdo amethystino/ & cocco byssino.

CA. XLI.

Non est satis abstulisse gemmē nomē tamehystū. Rursus absolutus inebriatur tyrio: vt sit ex vitroq; nomē improbū tyriamethystus: simulq; luxuria duplex. Et cū confecere cōchy lia: transire melius in tyriū putāt. Pcenitētia hoc primum debet inuenisse artificem mutante qd dānabat. Inde ratio est nata. Votū quoq; factū e vitio portētosis ingeniis: & gemia de mōstrata via luxurie: & color alius operiretur alio. Suauior ita fieri/ leuiorq; dictus. Quin & terrena miscere: coccoq; tinctum tyrio tingere: vt fieret bis byssinū. Coccu gallatiē rubens gramē: vt dicem in terrestribus/ aut circa emeritam lusitanie in maxima laude est. Verū vt simul pagratur nobilia pig menta anniculo gramini lāguidus succus. Idē a quadrimo euanidus. Ita nec recenti vires: neq; senes centi. Abunde tractata est ratio: qua sevirorum iuxta/ scēminarumq; forma credit amplissimā fieri.

Vel granum

¶ De pinna/ & pinnoterā/ & aquatiliū sensu.

CA. XLII.

Oncharum generis & pinna est. Nascitur in limosis subrecta sep: nec vnq; sine comite: quē pinnoterem vocāt: alijs pinnophilacem: id est squilla parua. Aliubi cācer dapis affectator Pandit se pinna luminibus orbū corpus intus minutis piscibus prēbēs. Assultant alijs p tinus: & vbilicentia audacia creuit: implēt ea. Hoc tempus speculatus index morfu leui si gnificat illa ore cōpresso quicquid inelust examiat: partemq; socio tribuit. Quo magis miror quos dam existimasse aquatilibus nullū inesse sensum. nouit torpedo vim suam ipsa nō torpēs: mersaq; in limo se occultat: pisces qui securi natātes obtorpuere corripēns. Huius iecori teneritas nulla praefer tur. Nec minor solertia ranq; quae in mari piscatrix vocatur: emintia sub oculis cornicula est turbato limo exerit: assultātes pisciculos ptrahe: donec tā prope accedant: vt affiliat. Simili mō squatina/ & rhombus abdit pinna exertas mouēt specie vermiculorū. Itemq; vocatur rata. Nā pastinaca latro cinatur ex occulto transeuntes radio: qd tælum est ei fingens argumēta solertiae huius/ quod tardissi mi piscium hi mugilem velocissimum omnium habentes in ventre reperiuntur.

Mirabile.

piscium astutia

¶ De scolopēdris: vulpibus: & glanis.

CA. XLIII.

I. i.

Caui Polynii secundi naturalis historie.

S Colopendre terrestribus similes: quas cētipedes vocāt/hamo deuorato omnia iterranea euo-
munt: donec hamum egerāt: deinde resorbēt. At vulpes marinæ simili in periculo glutunt.
amplius vsq; ad infirma lineæ: q̄ facile prodant. Glaius qui & glanis vocat auersus mordet
Glaui⁹ auer-
sus esca in ha-
mis mordēs.

¶ De ariete pisce.

CA. XLIII.

Rassatur aries vt latro. Et nunc grandiorū nauium in salo stantiū occultatus ymbra: si quē
nandi voluptas inuitet expectat. Nunc elato iuxta aquam capite piscantium cymbas spe-
culatur: occultusq; adnatans mergit.

¶ De his q̄ tertiā naturā hñt: nō aialū/neq; fruticū/& de veticis/& spongijs. CA. XLV.

Quidem & ijs sensum inesse arbitror: q̄ nec aialū/neq; fruticū: sed tertiā ex vtroq; natu-
ram hñt: vticis dico/& spongijs Vrticæ noctu vagāt: noctuq; mutant: carnosę frondis. Iis
natura vt carne vescant. Vix pruritu mordax: eadēq; q̄ terrestris vrticę. Cōtrahit ergo se q̄
maxime riges: ac pnatate pisciculo frondē suā spargit: cōplectēsq; deuorat. Alias mercēti
similis & iactari se passa fluctu algæ vice cōtractos pisces: attrituq; petraē scalpētes pruritū inuadit. Ea-
dē noctu pectines/& echinos pquirit. Dū admoueri sibi manū sentit: colorē mutat: & contrahit. Ta-
ctavredinem mittit: paulūq; si fuerit interualli: abscondit. Ora ei in radices eē tradūtur. Excremēta p-
summa tenui fistula reddi. Spongiarū tria genera accipimus. Spissū ac p̄durū/& aspeę. Tragos idvo-
catur. Minus spissum/& mollius manę. Tenuē/densumq;: ex quo penicilli: achilleū. Nascunt oēs i pe-
tris. Alunt cōchis: pisce: limo. Intellectū inesse ijs apparet: quia vbi auulso rem sensere: contractę mē-
to difficilius abstrahunt. Hoc idem fluctu pulsante faciūt. Viuere esca manifesto cōchæ minutę in ijs
reperit ostendunt. Circa toronē vesci illis auulsas etiam aiūt: & ex relictis radicibus recrescere. In pe-
tris cruoris quoq; inheret color: africis p̄cipue q̄ generant in syrtib⁹: maxime fiunt manę. Sed mollifi-
sime circa lyciam. In pfundo aut nec ventoso molliores. In helesponto aspeę. Et densę circa maleam.
Putrescūt in apricis locis. ideo optimę in gurgitibus viuētibus: idēq; madētibus nigricās color. Ad-
herent: nec in parte/nec totę. Interfunt. n. fistulę q̄dam inanes: quaternę fere/aut quinq;: p quas pasci
existimantur. Sunt & alię: sed supne concretę. Et subesse membrana q̄dam radicibus earū intelligit.
Viuere constat longo tēpore. Pessimum omnium genus earum est q̄ aplysię vocantur: quia elui non
possunt: in quibus maxime sunt fistulę: & reliqua densitas pissa.

¶ De canibus marinis.

CA. XLVI.

Canicularū maxima multitudo circa eas vrinātes graui piculo infestāt. Ipsi ferunt & nubem
quandam crassescere sup capita animalū planorū piscium similem p̄mentem eos: arcenēq;
a recipiando: & ob id stillos p̄acutos lineis annexos habere sese: quia nisi p̄fosse ita nō rece-
dāt caliginis/& pauoris (vt arbitror) ope. Nubem. n. & nebulam / cuius noie id malum appellāt inter
animalia illa haud vltra cōpit quisq;. At cum caniculis atrox dimicatio. Inguina/& calces/omnēq; cā-
dorem corporū appetūt. Salus vna in aduersas eundi: vltroq; terrendi. Pauet. n. hominē æque/ ac ter-
ret. Et fors æqua in gurgite. Vt ad summa aquæ ventū est: ibi periculum anceps. Adēpta ratione cō-
tra eundi: dum conet emergere. Et salus omnis in socijs. Funem illi religatus ab humeris eius trahūt
Hunc dimicās vt sit piculi signū: leua quatit. Dextera apphenso stilo in pugna est. Modicus alias tra-
ctus. Vt ppe carinam vētum est: nisi p̄celeri/ vt repente rapiāt: absumi spectant. Ac sæpe iam subdu-
cti e manibus auferuntur: si nō trahētū ope cōglobato corpore in pilæ modum ipsi se adiuuere. Pro-
tendunt quidem tridētes illi. Sed mōstri solertia est nauigium subeūdi: atq; ita e tuto p̄liandi. Omnis
ergo cura ad speculandum hoc malū insumitur.

¶ De animantibus quę silicea testa: & quę sine villo inclu-
duntur: & reliquis sordidis animalibus.

CA. XLVII.

Sertissima est securitas vidisse planos pisces: q̄a nunq; sunt vbi maleficę bestię. Qua de cā vri-
nantes sacros appellāt eos. Silicea testa inclusis fatendū est nullū eē sensum: vt ostreis. Mul-
tis eadē natura q̄ frutici vt holothuris: pulmonibus: stellis. Adeoq; nihil nō gnigif in mari:
vt campo. Nā etiā æstiuā animalia p̄nici molesta saltu: aut q̄ capill⁹ maxie cælat existāt: &
circūglobata esce sæpe extrahunt. Quę cā somnū pisciū in mari noctib⁹ infestare existimatur. Qui-
busdam vero ipsis nascuntur: quo in numero chalcis accipitur.

¶ De venenatis marinis.

CA. XLVIII.

Nec venena cessant dira: vt in lepore: qui in indico mari etiā tactu pestilēs vomitus/ dissolu-
tionemq; stomachi p̄tin⁹ creat. In nostro ossa in formis: colore tm lepori similis. In indicis &
magnitudine/ & pilo durior. Tātū viuus ibi capitur. æq; pestiferū aial arane⁹ spinæ i dor-
so aculeo noxi⁹. Sed nullū vsq; execrabili⁹: q̄ radius sup caudā emines trigonis: quam nostri pastina-

vtica mixtū
mirabile: Si
mō verum.

Tria spōgia-
rum genera.

Spōgiarū fi-
stulæ.

Vel frons.

Plani pisces
vrinantes sa-
cri.

Areaneus.

Caſſi Jdlynii ſecundi naturalis hiſtorie.

Vel balineas

Strearum viuaria prim^o oim Sergius Orata inuenit in baiano ætate. L. Crasſi oratoris añ marſicũ bellũ: nec gullæ cauſa: ſ; auaricię: magna veſtigalia tali ex igenio ſuo p̄cipiēs. Vt q prim^o p̄ſiles iuenit balneas ita māgonizatas villas ſubinde vendēdo. Is prim^o optimũ ſa porē oſtreis lucrinis adiudicauit: qñ eadē aq̄tilia gñā aliubi/atq; aliubi meliora. Scut lupi piſces in tyberi amne iter duos p̄otes: rhōb^o rauēne: murena i ſicilia elops rhodi: & alia genera ſiſiter: ne culinarũ cēſura pagraſ. Nōdũ britānica ſeruiebāt littora: cū Orata lucrina nobilitabat: poſtea viſũ tanti in extrema italia petere brūdũſium oſtreas: ac velitis. Sed inter duos ſapores nup̄ excogitatũ fa men longæ aduectiōis a brundũſio cōpaſcere in lucrino. Eadē ætate prior Licini^o Murena reliquos piſcium viuaria inuenit. Cui^o deinde exemplũ nobilitas ſecuta eſt Philippus. Hortēſius Lucul^o exci ſo etiā monte iuxta neapolim maiore ipendio: q̄ villā ædificauerat euripũ: & maria admifit. Qua de cā magn^o Pōpei^o xerſe togatũ eũ appellabat. Quadragita. M. ipſi^o piſcinę. A deſũcto illo uenire piſces

Vel Curſius.

M Vrenarũ viuarium priuatim excogitauit. C. Hirrus ante alios: q̄ cœnis triũphali^o Cēſa^o ris dictatoris ſex milia nũero murenarũ mutuo appēdit. Nā p̄mutare qdē p̄cio noluit. alia ue merce. Hui^o villam inter q̄ modicũ. xl. milib^o piſcinę vēdiderũt. Inuaſit deide ſingulo^o rum piſcium amor. Apud baulos in parte baiana piſcinam habuit Hortēſius orator. Murenā adeo dilexit: vt exaiatam fleſſe credatur. In eadem villa Antonia druſi murenæ: quā diligebat in aures ad didit. Cuius p̄pter famam nōnulli baulos videre concupiuerunt.

Murena ab Hortēſio di lecta.

De coclearum viuariis: & quis primus inſtituit.

CA. LV.

Coclearum viuaria inſtituit Fuluius Hirpinus in tarqnenſi pauloante ciuile bellum: qd̄ cum Pompeio Magnũ actũ eſt: diſtinctis quidē generibus earũ ſepatim vt eſſent. albæ q̄ in reatino agro naſcũt. Separatim illyricę: quibus magnitudo p̄cipua. Africanæ: quib^o fœcũditas. Soli tanę: quibus nobilitas. Quin & ſaginam earum cōmentatus eſt: ſappa: & farre: aliſq; generibns. Vt cocleæ quoq; altilis ganeam implerent. Cuius artis gloria in eam magnitudinem p̄ducta ſit: vt octo ginta quadrantes capent ſingularũ calices auctor eſt. M. Varro.

De piſcibus terrenis.

CA. LVII.

Iſcium genera etiamnum a Theophrasto mira produntur circa babylonis rigua/decēdēti bus fluuijs in cauernas aquas hebetes remanere. Quosdam inde exire ad pabula p̄nulis gradiētes crebro caudę motu. Cōtraq; venātis refugere i ſuas cauernas: & iſs obuertos ſtaſ Capita eorũ eſſe ranę marine ſilia: reliquas partes gobiorũ. Brāchias vt ceteris piſcib^o. Cir ca heracleam: & toronem: & lycum amnē eſſe multifaria. In ponto vnũ genus eē: qd̄ extremas flumi num aquas ſectetur: cauernaſq; ſibi faciat in terra: atq; in iſs uiuat etiam reciprocis amnibus ſiccato litore. Effodi ergo: motu demum corporum viuere eos approbant. Circa heracleam eandem/eodē q; Lyco amne decedente ouis relictis iu limo generari piſces: qui ad pabula petēda palpitēt exiguis branchijs Quod fieri non indigo humoris: propter quod & anguillas diutius viuere exemptas aquis. Oua autem in ſiccato maturari: vt teſtudinum. Eadem in ponti regiōe ap̄phendendũ in glacie piſcium quosdam maxime gobiones nō niſi patinarũ calore vitalem motum fatētes. In iſs qdē tamen mirabi lis: eſt aliqua ratio. Idem tradit in paphlagonia effodi piſces gratiſſimos cibis terrenos altis ſcrobib^o In iſs locis vbi nullæ reſtagnēt aque. Mirafq; & iſe gigni ſine coitu. Humoris quidē vim aliquā in eē quā puteis arbitratur: cū nōnulli repiantur piſces. Quicquid eſt hoc certe minus admirabile talpaę facit vita ſubterranei aialis: niſi forte vermiũ terrenorũ: & iſs piſcibus natura eſt.

Mirabile.

De muribus nili.

CA. LVIII.

Erũ oibus iſs fidē nili iundatio affert oia excedētē miracula. Quippe deturgēte eo muſcu li repiũtur inchoato opere genitalis aq̄/terreſq; iā parte corporis viuētes: nouiſſima effigie etiamnum terrena.

Tanta ē nili fœcũdatio vt & glebas ani met.

De anthia piſce: & quomō capiat.

CA. LIX.

Ec de anthia piſce ſileri cōuenit: Itaq; plerofq; aduerto credidiſſe ap̄d chelidōias iſulas: q̄s dixim^o aſiæ ſcopulos i mari añ p̄montoriũ ſitas. Ibi frequēs hic piſcis: & celeriter capiē vno gñe: paruo nauigio: & concolori veſte: eademq; ora p̄ aliquot dies continuos piſcator enauigat certo ſpacio: eſcamq; proiſcit. Quicquid ex eo mutē ſuſpecta fraus prædæ eſt. Cauēſq; qd̄ timuit cū id ſæpe factum eſt: vnus aliqñ conſuetudine inuitatis anthiar eſcam appetit. Notatur hic intentione diligenti: vt auctor ſpei: conciliatorq; capturæ. Neq; n. eſt difficile cū p̄ aliquot dies ſol^o ac cedere audeat: tādē & aliquos inuenit: paulatim comitator. Poſtremo greges adducit innumeros iam vetuſtiſſimis quibusq; aſſuetis piſcatorē agnoſcere: & cibum e manu capere. Tũ ille paulum vltra digytos in eſca iaculat^o hamũ ſingulos iuolat veri^o q̄ capit ab ymbra nauis breui conatu abſcedēs. Ita ne cæteri ſentiant alio intus excipiēte centonibus raptũ: ne palpitatio vlla/aut ſonus cæteros abigat.

Anthię cap tura.

Liber X. Fo. LXVII.

Conciliatorē nosse ad hoc pdestne capiatut. Parcū piscator fugituro in reliquū gregē. Ferunt discor dem sociū duci socij isidiatū/pulchre notho cœpisse malefica volūtate. Agnitū in macello a socio cuius iniuriā erat: & dati dāni formula ex edicto cōdēnatū. Addit Mutian⁹ estimata lite decē libris. Idē anthie cū vnū hamo tenerividerit: spinis quas in dorso ferratas hnt lineā secare tradunt: eo q tenetur extendēte: vt pēdi possit. At inter fargos ipse qui tenetur ad scopulos lineam terit.

¶ De stellis marinis.

D Ræter hæc claros sapiētia auctores video mirari stellā in mari. Ea figurā parua admodū carō intus: extra duriorē callo. Huic tāigneū feruorē eē tradūt: vt oīa in mari cōtacta adu contactu oīa adurentes. CA. LX.

¶ De dactylis/eorumq; miraculis

C Oncharū ē gñe sunt dactyli ab humanorū vnguū similitudine appellatī. Is natura i tenebris remoto lumine alio fulgore clarere: & quāto magis hūorē habeāt. Lucere in ore mādentiū. Lucere in manib⁹: atq; etiā in solo: atq; veste decidētib⁹ guttis: vt pculdubio pateat succi illā naturam esse: quam miremur etiā in corpore. CA. LXI.

¶ De inimicitijs: & amicitijs inter se aquatiliū.

CA. LXII.

S Vnt & inimicitia: atq; cōcordiē miracula. Mulgi & lup⁹ mutuo odio flagrāt. Cōger & mī Mirabilē: rena caudas inter se pōdētēs. Polypū in tñ locusta pauet: vt si iuxta viderit oīno moriā. Locustam conger. Rursus polypū cōgri lacerāt. Nigidius auctor est pōdere caudā mugili lupū: eosdē q; statis mensibus cōcordes esse. Omnes aut viuerē quibus caudæ sic amputent. At ecōtrario amicitia exēpla sunt: pter illos de quorū diximus societate. Balenæ musculus qñq; pgrāui supciliorū pōdere obrutis eius oculis infestantia magnitudinē vada pnatās demōstrat: oculorumq; vice fungitur. Hinc volucrum naturæ dicentur.

¶ CAIPLYNII SECVNDI NATVRALIS HISTORIAE LIBER DECIMVS.

¶ De naturā auium.

CA. I.

S EQVITVR NATVRA AVIVM: QVARVM GRANDISSIMI/ET PENE bestiarum generis strutio cameli. Africi/vel æthiopici altitudinē egētis insidētis equo excedunt: celeritate vincunt. Ad hoc demū datis pennis: vt currentem adiuuent. Cætero nō sunt volucres: nec a terra tollūtur. Vngulæ ijs ceruinis siles quibus dimicant: bisulcæ comprehendēdis lapidibus vtilēs: quos in fugā cōtra sequentes ingerunt pedibus. Concoquendi sine delectu deuorata mira natura. Sed non minus stoliditas: in tāta reliqui corporis altitudine cum colla frutice oculta uerunt latere sese existimantium. Præmia ex ijs oua propter amplitudinē pro quibusdam habita vasis: conosq; bellicos/ & galeas adornantes pennē.

¶ De Phœnice

CA. II.

A Ethiopes atq; indi discolorēs maxime/ & inenarrabiles ferunt aues. Et ante omnes nobis Phœnix in lem arabie phœnicem. Haud scio an fabulose vnum in toto orbe: nec visum magnopere arabia hic Aquilē narratur magnitudinē: auri fulgorē circa colla: cetera purpureus: ceruleam roseis Ply. dubitat caudam pennis distinguētibus. Cristis faciēs: caputq; plumeo apice honestare. Primus/at anynicus fue q; diligentissimus togator: de eo pdidit Manilius senātor ille maximis nobilis dōctrinis doctore nū rit, lo. Auctor est neminē extitisse q; viderit vscētē. Sacrum in arabie solo esse. Viuerē annis sexcētis sexā ginta Senescētē casta/thurifq; furtulis cōstruere nidū: replere odoribus: & sup emori. Ex ossib⁹ dein Vita Phœnt de ac medulis nasci primo ceu vermiculū: inde fieri pullū. Principioq; iusta funeri priori reddere: & cis: eiusq; totū deferre nidū. ppe pancaia in solis vrbē/ & in ara ibi deponere. Cū huius alitis vita magni cōuer mors. sionē anni fieri pdit idē Manilius. Iterūq; significationes tempestatū: & syderum eodem reuertit. Vide quō re Hoc autem circa meridiē incipe. Quo die signum arietis sol intrauerit. Et fuisse eius conuersionis an generetur num p dente se. P. Licinio. M. Cornelio conf. ducentesimū quintūdecimū. Corneli⁹ Valerian⁹ phœ: phœnix. nicem deuolauisse in ægyptum tradit. Q. Plautio. Sex. Papinio cōf. allatumq; esse in vrbem Claudij phœnix clau principis cēsurā: anno vrbis. decc. & in comitio ppositū. Qd actis testatū est. Sed q falsa esse nemo du dij tpi⁹ robitarit.

¶ De aquilis.

CA. III.

E X ijs quas nouimus: aqlē maximus honos/ maxia & vis. Sex earū genera. Melenētos a græ to allatus. cis dicta: eadēq; Valeriā minima magnitudinē: virib⁹ picipua: colore nigricans. Sola aqlæ Sex aqlarū foetus suos alit. Cæterē (vt dicem⁹) fugāt. Sola sine claudore: sine murmuratiōe. Cōuersat genera. autem in montibus. Secūdi generis pygargus i oppidis māsitat: & in cāpis albicāte caudā. Tertij mor vel clangum phnos: quā Homerus/ & parcnō vocat: aliqui & plancū/ & anataria: scda magnitudinē / & vi: huicq; l. iij.